EDUHack 2025 – Sinteză a exercițiului de co-creare

Context și abordare

Discuțiile din cadrul EDUHack au fost structurate în jurul a **patru provocări majore**, identificate anterior în dialog cu universitățile și instituțiile relevante din Republica Moldova. Acestea reflectă blocaje structurale și nevoi recurente în sistemul de învățământ superior:

1) funcționarea și calitatea școlilor doctorale;
2) modernizarea metodologiilor de predare;
3) capacitatea de cercetare;
4) internaționalizarea universităților.

Cele patru camere de lucru au fost construite în jurul acestor provocări, pentru a permite o analiză focalizată, dar conectată, între domenii.

Filosofia EDUHack

EDUHack 2025 a fost un exercițiu de **inteligență colectivă și aliniere strategică**, rezultatele sintetizate nu sunt un pachet de soluții finale, dar contureze direcții de lucru realiste între diaspora academică și actorii din învățământul superior, ancorate în contextul Republicii Moldova.

Un element distinctiv al EDUHack a fost caracterul său interdisciplinar și transnațional: fiecare cameră tematică a combinat perspective din mediul academic local cu practici și modele internaționale, adaptate contextului instituțional din Republica Moldova. Discuțiile nu au pornit de la soluții predefinite, ci de la probleme clar formulate, validate prin experiența participanților.

Cele 4 camere la EDU HACK 2025	
Camera 1: Școli doctorale *Facilitatori:* • Dr. Dorina Baltag, DEER, IDIA Londra / Noroc Olanda, Țările de Jos • Dr. Eduard Monaico, UTM ***Obiectiv:*** *co-crearea soluțiilor aplicabile + match capacități-necesități (calitate, co-tutelaj, mobilități, reformă SD)*	**Camera 3: Cercetare** *Facilitatori:* • Olga Bostan, DEER, Max Planck Germania • Dr. Victor Cepoi, DEER, Babeș-Bolyai, România ***Obiectiv:*** *co-crearea soluțiilor aplicabile + match capacități-necesități (infrastructură, Open Science, granturi, colaborări, resurse).*
Camera 2: Metodologii de predare *Facilitatori:* • Mariana Plamadeala, DEER, R.U.D.A., Marea Britanie • Dr. Lucia Sava, UPS Ion Creangă ***Obiectiv:*** *co-crearea soluțiilor aplicabile + match capacități-necesități (PBL, AI în predare, tehnologii, inovare didactică).*	**Camera 4: Internaționalizare** *Facilitatori:* • Inga Savin, DEER, GAVI, Elveția • Dr. Victoria Reinhardt, DEER, Leiptzig, Germania ***Obiectiv:*** *co-crearea soluțiilor aplicabile + match capacități-necesități (mobilități, parteneriate, atragerea studenților internaționali, Erasmus+, cooperare bilaterală).*

Camera 1: Școli doctorale

Provocarea (re)formulată: școlile doctorale nu funcționează încă drept un pilon clar și coerent al sistemului de învățământ superior din Republica Moldova. Cercetarea doctorală este adesea fragmentată între instituții, iar rolul școlilor doctorale rămâne insuficient definit și valorizat. Provocarea este amplificată de mai mulți **factori structurali**:

- lipsa clarității privind *statutul și autonomia* școlilor doctorale;
- *proceduri neuniforme* privind evaluarea, monitorizarea și parcursul doctorandului;
- *capacități limitate* pentru internaționalizare și co-tutelaj;
- *conectarea redusă* a cercetării doctorale la nevoi reale ale societății și economiei.

Ce am înțeles mai bine după discuții: dificultățile școlilor doctorale nu țin exclusiv de resurse sau reglementări, ci de absența unei viziuni integrate asupra rolului doctoratului. Doctoratul este perceput preponderent ca un parcurs individual, mai puțin ca un instrument strategic pentru dezvoltarea cercetării și a universităților. Participanții au evidențiat câteva **aspecte-cheie**:

- *experiența doctorală* este adesea *fragmentată*, cu mecanisme inegale de sprijin și monitorizare;
- *interdisciplinaritatea* și schimbul de experiență între doctoranzi sunt *limitate*;
- *co-tutelajul internațional este dificil* de implementat din cauza procedurilor neclare;
- *atractivitatea* doctoratului este *scăzută*, nu doar din motive financiare, ci și din cauza percepției reduse asupra impactului cercetării.

Aceste elemente afectează atât calitatea programelor doctorale, cât și capacitatea lor de a atrage și reține tineri cercetători.

Direcții de lucru conturate (nu servesc drept soluții exhaustive):

- **Consolidarea școlilor doctorale ca nuclee instituționale de excelență**, cu rol clar definit în arhitectura universitară și cu capacități administrative, metodologice și internaționale întărite.
- **Îmbunătățirea experienței doctorale**, prin mecanisme mai coerente de sprijin, monitorizare și schimb interdisciplinar, care să reducă fragmentarea parcursului doctorandului.
- **Creșterea atractivității doctoratului**, inclusiv printr-o mai bună comunicare publică a rolului cercetării, conectarea temelor doctorale la nevoi reale și valorizarea impactului cercetării.
- **Dezvoltarea colaborărilor cu diaspora academică și alți actori relevanți**, ca resursă pentru mentorat, evaluare, co-tutelaj și internaționalizare.

Camera 2: Metodologii de predare

Provocarea (re)formulată: metodele de predare din învățământul superior sunt insuficient adaptate la profilul studentului și la cerințele educaționale ale secolului XXI. Procesul de predare rămâne în mare parte rigid, standardizat și centrat pe transmiterea de conținut teoretic, cu un grad redus de flexibilitate și aplicabilitate practică. Provocarea este amplificată de mai mulți **factori structurali**:

- *standardizare excesivă și birocrație ridicată*, care limitează inovația pedagogică;
- *subfinanțare cronică*, care reduce investițiile în tehnologii, formare și infrastructură;
- normarea excesivă a cadrelor didactice, cu *timp limitat pentru inovare și dezvoltare profesională*;
- *integrarea încă limitată a digitalizării* și a inteligenței artificiale în procesul de predare și evaluare.

Ce am înțeles <u>mai bine</u> după discuții: dificultățile legate de metodologiile de predare nu sunt izolate, ci reflectă un dezechilibru structural între modul în care este organizat sistemul universitar și realitățile actuale ale educației. Predarea este influențată nu doar de competențele individuale ale profesorilor, ci și de constrângerile instituționale și de politicile existente. Participanții au evidențiat câteva **aspecte-cheie**:

- există o *discrepanță clară între profilul studentului* actual *și formele dominante de predare*;
- studenții valorizează aplicabilitatea practică, flexibilitatea și învățarea personalizată, în timp ce *predarea rămâne preponderent teoretică*;
- cadrele didactice *nu cunosc căile de acces* sau au *acces limitat la formare continuă* și la spațiu pentru experimentare pedagogică, plus *există barieră lingvistică*;
- *colaborarea cu mediul privat, experți externi și diaspora academică este insuficient valorificată*, deși există exemple relevante de bune practici.

Direcții de lucru conturate (nu servesc drept soluții exhaustive):

- **Modernizarea metodologiilor de predare**, prin reechilibrarea dintre teorie și practică și utilizarea mai sistematică a învățării bazate pe probleme, proiecte și simulări.
- **Consolidarea formării continue a cadrelor didactice**, inclusiv prin introducerea unor calificări de tip *university teaching qualification* și mecanisme de mentorat și evaluare colegială.
- **Integrarea responsabilă a digitalizării și a inteligenței artificiale** în predare și evaluare, ca instrumente de personalizare a învățării și de sprijin pentru studenți și profesori.
- **Dezvoltarea colaborărilor cu mediul privat și diaspora academică**, pentru a crește relevanța practică a programelor de studii și expunerea studenților la contexte reale de lucru.

Camera 3: Cercetarea

Provocarea (re)formulată: cercetarea nu funcționează încă drept o prioritate transversală în sistemul de învățământ superior din Republica Moldova. Activitatea de cercetare rămâne fragmentată instituțional, insuficient conectată la mediul public, privat și la nevoile societății, iar rezultatele cercetării sunt slab valorificate și vizibile. Provocarea este accentuată de mai mulți **factori structurali**:

- stimulente și mecanisme de *remunerare insuficiente* pentru activitatea de cercetare;
- *criterii de evaluare predominant cantitative,* cu recunoaștere limitată a impactului aplicativ;
- conectare deficitară între mediul academic, sectorul public și mediul de afaceri;
- *lipsa accesului la date* și a infrastructurilor digitale limitează cercetarea aplicată;
- vizibilitate scăzută și *capacitate redusă de promovare* a rezultatelor cercetării

Ce am înțeles <u>mai bine</u> după discuții: dificultățile din domeniul cercetării nu țin exclusiv de finanțare, ci de modul în care cercetarea este integrată în ecosistemul academic și societal. Deși există inițiative și colaborări care funcționează, acestea rămân izolate și rareori scalate sau evaluate sistematic. Participanții au evidențiat câteva **aspecte-cheie**:

- cercetarea este *slab conectată la nevoile reale ale economiei de piață*, ale autorităților publice și ale societății civile;
- *lipsa unor mecanisme clare de colaborare* și evaluare limitează utilizarea rezultatelor cercetării;
- *vizibilitatea cercetării* din Republica Moldova *este redusă*, inclusiv din cauza publicării în reviste slab recunoscute internațional;
- tranziția către *standarde internaționale* (inclusiv utilizarea limbii engleze în proiecte și evaluări) este *incompletă și neuniformă*;
- *diaspora academică este insuficient valorificată* ca resursă pentru evaluare, mentorat și conectare internațională.

Direcții de lucru conturate (nu servesc drept soluții exhaustive):

- **Conectarea cercetării la nevoile reale ale societății și economiei**, prin stimularea colaborărilor cu mediul public, privat și societatea civilă.
- **Îmbunătățirea vizibilității și valorificării rezultatelor cercetării**, inclusiv prin infrastructuri digitale, repozitorii și comunicare publică coerentă.
- **Adaptarea criteriilor de evaluare**, astfel încât să fie recunoscut impactul social, economic și aplicativ al cercetării.
- **Valorificarea colaborărilor internaționale și a diasporei academice**, ca resursă strategică pentru creșterea calității și relevanței cercetării.

Camera 4: Internaționalizare

Provocarea (re)formulată: internaționalizarea rămâne insuficient integrată în experiența academică a studenților din Republica Moldova. Programele universitare au o expunere redusă la predare internațională, iar studenții intră rar în contact cu profesori străini, perspective globale și metodologii moderne. Provocarea este amplificată de mai mulți **factori structurali**:

- *mobilități externe limitate* și acces inegal al studenților la experiențe internaționale;
- *internaționalizarea lentă a curriculumului* și utilizarea redusă a limbii engleze în predare;
- *dependența de acorduri instituționale complexe*, care încetinesc inițiativele noi;
- *capacitate limitată* a universităților *de a atrage și integra profesori internaționali* și din diaspora.

Ce am înțeles <u>mai bine</u> după discuții: nternaționalizarea este adesea percepută ca un obiectiv separat sau opțional, nu ca o componentă integrată a procesului educațional. Accesul la experiențe internaționale depinde frecvent de mobilități fizice, ceea ce limitează participarea unui număr mare de studenți. Participanții au subliniat câteva **aspecte-cheie**:

- studenții au *acces limitat la predare în limba engleză* și la cadre didactice cu experiență internațională;
- există *un potențial semnificativ de a utiliza diaspora academică* ca resursă pentru internaționalizare „de acasă”;
- *inițiativele flexibile, ușor de replicat*, pot avea impact mai mare decât proiectele complexe și greu de implementat;
- *există un decalaj clar între obiectivele declarate de internaționalizare și experiența reală a studenților*, care rămâne limitată în absența integrării efective a perspectivelor internaționale în curriculum.

Aceste constatări indică necesitatea unor mecanisme de internaționalizare accesibile, scalabile și integrate curricular.

Direcții de lucru conturate (nu servesc drept soluții exhaustive):

- **Integrarea internaționalizării în curriculum**, inclusiv prin cursuri și module livrate în limba engleză, cu contribuția profesorilor din diaspora și a experților internaționali.
- **Dezvoltarea internaționalizării „de acasă”**, ca alternativă complementară mobilităților fizice, pentru a extinde accesul studenților la experiențe globale.
- **Valorificarea rețelelor diasporei academice**, ca resursă strategică pentru predare, mentorat și parteneriate internaționale.
- **Creșterea atractivității programelor de studii**, prin expunere internațională, diversificarea perspectivelor și consolidarea vizibilității instituționale.